
Lara Godec Soršak, Mira Metljak

Mnenje bodočih učiteljev (razrednega pouka) o rabi slovenskega knjižnega jezika pri pouku

---

objavljeno v:

Jerca Vogel (ur.): *Slovenščina – diskurzi, zvrsti in jeziki med identiteto in funkcijo.*

Obdobja 39. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2020.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-39/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2020.

MNENJE BODOČIH UČITELJEV (RAZREDNEGA POUKA) O RABI SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA PRI POUKU

Lara Godec Soršak

Pedagoška fakulteta, Ljubljana
lara.sorsak@pef.uni-lj.si

Mira Metljak

Pedagoška fakulteta, Ljubljana
mira.metljak@pef.uni-lj

DOI:10.4312/Obdobja.39.195-204

Pri nekaterih študentih razrednega pouka na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani opazamo negativen odnos do rabe slovenskega knjižnega jezika pri pouku. Bodočim učiteljem se zdi ta zvrst preveč uradna in »neživljenjska«. Menijo, da se učitelj z rabo knjižnega jezika ne more približati učencem. Z anketo študentov smo želeli preveriti, ali je negativen odnos do rabe knjižnega jezika pri pouku res prevladujoč, in ugotoviti vzroke zanj. Učitelji so ne glede na predmet poučevanja učencem zgled, zato želimo s prispevkom opozoriti na pomen rabe slovenskega knjižnega jezika pri pouku.

slovenski knjižni jezik, razredni pouk, slovenščina, pedagoška fakulteta, pouk

Some students of primary teacher education at the University of Ljubljana Faculty of Education have a negative attitude towards the use of standard Slovene in the classroom. They find it too formal and believe that a teacher who uses the standard language cannot get close to the pupils. Through a student survey, we wanted to find out how prevalent is the negative attitude towards the use of the standard language in the classroom and why. Regardless of the subject taught, teachers are a role model for the students, so we wish to emphasize the importance of the use of the standard language during lessons.

Slovene standard language, primary teacher education, Slovene, Faculty of Education, views

1 Uvod

Pri usvajanju slovenskega knjižnega jezika (v nadaljevanju SKJ) imajo zelo pomembno vlogo šola in učitelji.¹ Knjižnega (zbornega) jezika se namreč skoraj nikoli ne naučimo kot materne jezika² (Toporišič 2000: 15), zato ga začnemo (sistematično) usvajati predvsem v šoli. Tako je po učnem načrtu za slovenščino v osnovni šoli namen jezikovnega pouka razviti sporazumevalno zmožnost v slovenskem (knjižnem) jeziku (UN 2018: 6).

1 Moška slovnična oblika je uporabljena enakovredno za oba spola.

2 Povzeto po Toporišiču; mišljeno je kot prvotnega govora. Materni jezik je slovenščina z vsemi svojimi različicami/zvrstmi.

2 Raba SKJ v izobraževanju

Ker je v šolskem prostoru uveljavljena Toporišičeva (2000: 14) delitev socialnih zvrsti jezika, v prispevku upoštevamo to.³ Po Kunst Gnamuš (1992: 12) »[n]ačeloma velja, da se učitelj v šoli izraža v knjižnem (zbornem ali [pogovornem]) jeziku, saj je šola najpomembnejša institucija, ki naj učenca usposobi za izražanje v tej socialni zvrsti«. Zborna različica se uporablja pri pisanju, branju in govornem nastopanju, knjižni pogovorni jezik pa med učnim pogovorom oz. pri odnosnem govoru.⁴ Raba obeh različic knjižnega jezika se pri pouku prepleta, zato smo v raziskavi, ki je predstavljena v nadaljevanju, osredotočeni na SKJ kot celoto.

O rabi SKJ pri učiteljih, študentih raznih smeri, učencih in dijakih ter o njihovem odnosu do SKJ je bilo opravljenih že več raziskav (npr. Bitenc 2009; Bešter Turk 2013; Skubic 2013, 2016; Zemljak Jontes 2014; Jožef 2019). Skupno njihovim ugotovitvam je, da velika večina študentov in učiteljev meni, da je pri pouku treba uporabljati SKJ; po drugi strani pa po rezultatih ene od raziskav to meni le slaba polovica učencev in dijakov. Upoštevati je treba, da gre za načelno mnenje anketirancev, vprašanje pa je, kakšna je dejanska raba SKJ pri pouku.⁵ Dvom o skladnosti mnenja in dejanskega stanja potrjujejo učitelji v raziskavi Bitenc (2009): skoraj vsi (96 %) menijo, da je treba pri pouku uporabljati knjižni pogovorni jezik, vendar jih le slaba polovica (42 %) po svoji oceni to dosledno izvaja.

Ker pri nekaterih študentih razrednega pouka (v nadaljevanju RP) opažamo negativen odnos do rabe SKJ pri pouku in prepričanje, da SKJ ne znajo dovolj dobro, nas je zanimalo, ali tak negativen odnos med bodočimi učitelji postaja prevladujoč, zato smo med njimi izvedli anketo. V nadaljevanju predstavljamo rezultate raziskave.

3 Predstavitev raziskave

3.1 Namen in cilj raziskave

Cilj raziskave je bil ugotoviti:

- mnenje študentov, bodočih učiteljev, o njihovem znanju SKJ;
- mnenje študentov o tem, ali so njihovi učitelji v osnovni šoli in srednji šoli uporabljali SKJ ter ali ga uporabljajo njihovi profesorji na fakulteti;
- mnenje študentov o potrebi po učiteljevi rabi SKJ pri pouku;
- mnenje študentov o tem, zakaj se jim raba SKJ pri pouku zdi pomembna oz. zakaj ne;
- ali se pri mnenju študentov pojavljajo razlike glede na smer študija.

3 Ker anketiranci iz šolanja poznajo to teorijo, je bilo najbolj smiselno, da jo upoštevamo tudi pri sestavljanju vprašalnika. Prav tako namen prispevka ni problematizirati te delitve; o tem gl. Petek (2018).

4 V pedagoškem govoru se prepletata spoznavni in odnosni govor (Kunst Gnamuš 1992). S spoznavnim govorom se posredujejo spoznanja določenega predmetnega področja, z odnosnim pa učitelj uravnava medosebne odnose, npr. spodbuja učence k sodelovanju, k medsebojni pomoči, in organizira delo.

5 Zelo zanimiva bi bila obsežna raziskava rabe SKJ pri pouku, ki bi temeljila na posnetkih učnih ur po različnih šolah v Sloveniji in pri različnih predmetih.

3.2 Metoda

Uporabljen je bil kvantitativni raziskovalni pristop z deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo.

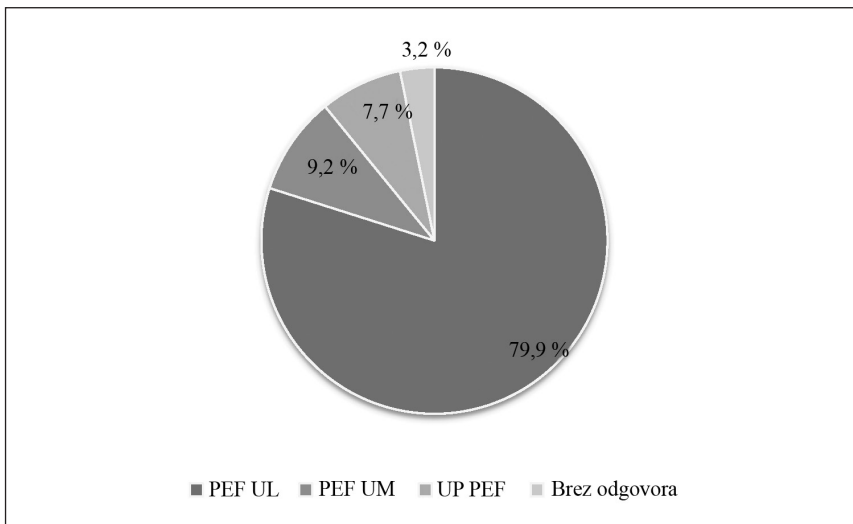
3.3 Postopek zbiranja in obdelave podatkov

Raziskavo smo izvedli maja 2020. Na spletni strani www.lka.si smo sestavili vprašalnik z 19 trditvami na petstopenjski lestvici Likertovega tipa. Povezavo do vprašalnika smo poslali na e-naslove študentov, ki študirajo na eni izmed treh pedagoških fakultet v Sloveniji, in sicer na smereh, ki jim omogočajo opravljanje poklica učitelja, tj. razredni pouk, dvopredmetni učitelj, likovna pedagogika in glasbena pedagogika.

Pridobljene podatke smo obdelali s statističnim programom SPSS na ravni deskriptivne in inferenčne statistike. Pri tem smo uporabili frekvenčno distribucijo (f , $f\%$), mere srednjih vrednosti in razpršenosti, χ^2 -preizkus hipoteze neodvisnosti (oz. ob neizpolnjenih pogojih Kullbackov 2 $\hat{i}$ -preizkus) in t-test za neodvisne vzorce (oz. ob neizpolnjenih pogojih aproksimativni t-test za neodvisne vzorce). Podatki so predstavljeni z grafi in v preglednicah. Pri frekvenčni distribuciji smo uporabili veljavne odstotke, tj. odstotki so izračunani glede na anketirance, ki so dejansko odgovorili na posamezno vprašanje.

3.4 Vzorec

Na vprašalnik je odgovorilo 339 študentov: 271 študentov s Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani (PEF UL), 31 s Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru (PEF UM) in 26 s Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem (UP PEF).⁶

Graf 1: Fakulteta, na kateri študirajo anketiranci.

⁶ Zahvaljujemo se vsem, ki so sodelovali v raziskavi.

V anketi je sodelovalo največ študentov razrednega pouka (65,5 %) in smeri dvo-predmetni učitelj (23,3 %) ter malo študentov likovne (5,6 %) in glasbene pedagogike (1,2 %). Odgovarjalo je 82,9 % študentk in 13,6 % študentov.⁷

4 Rezultati z interpretacijo

Trditve (19) v vprašalniku smo razdelili v štiri sklope, v nadaljevanju pa v skladu z namenom članka predstavljamo rezultate le za izbrane trditve iz treh sklopov.

V prvem sklopu trditev nas je zanimalo mnenje študentov o svojem znanju SKJ.

Trditve		Ne strinjam se. ⁸	Neodločen.	Strinjam se.	Skupaj
T1: SKJ znam zelo dobro.	f	12	60	267	339
	f %	3,5	17,7	78,8	100
T2: Večje težave imam pri govorjenju v SKJ kot pri pisanju v SKJ.	f	101	74	164	339
	f %	29,8	21,8	48,4	100
T3: Slovenščina bi morala biti učni predmet na vseh študijskih smereh, na katerih se izobražujejo bodoči učitelji.	f	25	31	283	339
	f %	7,4	9,1	83,5	100
T4: Svoje znanje SKJ želim izpopolnjevati tudi v prihodnje.	f	9	45	285	339
	f %	2,7	13,3	84	100

Tabela 1: Mnenje študentov o svojem znanju SKJ.

Spodbudno je, da velika večina anketirancev meni, da znajo SKJ zelo dobro, in da želijo svoje znanje izpopolnjevati tudi v prihodnje.⁹ Manj kot polovica jih ima večje težave pri govorjenju v SKJ kot pri pisanju. Večina študentov še meni, da bi morala biti slovenščina učni predmet na vseh študijskih smereh, na katerih se izobražujejo bodoči učitelji. S slednjim so se visoko strinjali tudi bodoči vzgojitelji, logopedi, surdopedagogi in specialni pedagogi v anketi Skubic (2016: 519).

V drugem sklopu trditev smo preverjali mnenje študentov o potrebi po učiteljevi rabi SKJ.

7 Ker niso vsi anketiranci odgovorili na vprašanje o študijski smeri in spolu, skupni delež ni enak 100 %.

8 Ocene trditev na petstopenjski lestvici smo strnili v tri stopnje, in sicer smo združili kategoriji *splah se ne strinjam* in *ne strinjam se* ter *strinjam se* in *popolnoma se strinjam*.

9 Da se zdi jezikovno izobraževanje študentom pomembno, se je pokazalo tudi v anketi med študenti RP o pomenu povratne informacije o njihovih govornih nastopih, in sicer se je največ študentom zdela uporabna povratna informacija o jezikovni pravilnosti (Godec Soršak 2019: 468).

Trditev		Ne strinjam se.	Neodločen.	Strinjam se.	Skupaj
T5: Vsi učitelji bi morali pri pouku uporabljati SKJ.	f	28	64	245	337
	f %	8,3	19,0	72,7	100
T9: Učitelji bi morali pri pouku uporabljati SKJ večino časa.	f	24	53	260	337
	f %	7,1	15,7	77,2	100
T11: Učitelji bi morali učence opozarjati na napake pri rabi SKJ.	f	23	56	258	337
	f %	6,8	16,6	76,6	100

Tabela 2: Mnenje študentov o potrebi po učiteljevi rabi SKJ.

Približno tri četrtine anketirancev se strinja, da bi morali vsi učitelji pri pouku uporabljati SKJ (72,7 %), in sicer večino časa (77,1 %), ter da bi morali učence opozarjati na napake pri rabi SKJ (76,6 %). V raziskavah Skubic (2016), Jožef (2019) in Bitenc (2009) je bil delež anketirancev (študentov, učiteljev), ki menijo, da bi morali učitelji pri pouku uporabljati SKJ, še precej višji.

Glede mnenja o potrebi po učiteljevem opozarjanju na napake učencev je statistično pomembna razlika ($2\hat{i} = 15,638$, $g = 4$, $\alpha = 0,004$) med študenti, ki menijo, da znajo SKJ zelo dobro,¹⁰ in tistimi, ki menijo, da ga ne.¹¹ S tem, da naj bi učitelj učence opozarjal na napake, se je strinjalo več tistih, ki zase menijo, da imajo zelo dobro znanje SKJ (81,2 %), kot tistih, ki svojega znanja SKJ ne ocenjujejo tako dobro (59,7 %). Opozarjanje na jezikovne napake je še posebej pomembno za razvijanje jezikovne zmožnosti pri učencih, katerih slovenščina ni prvi jezik (Rot Vrhovec 2016), pri tem pa mora biti učitelj pozoren na način opozarjanja, saj lahko, če je ta neprimeren, pri učencih¹² vzbudi odpor do jezika.

V tretjem sklopu trditev so nas zanimale izkušnje študentov glede tega, ali so njihovi učitelji v osnovni in srednji šoli uporabljali SKJ in ali ga uporabljajo profesorji na fakulteti.

10 Združili smo kategoriji *strinjam se* in *popolnoma se strinjam*.

11 Združili smo kategorije *sploh se ne strinjam*, *ne strinjam se* in *neodločen*.

12 Ne glede na to, ali gre za učence, katerih slovenščina je prvi jezik, ali ne.

Trditve		Ne strinjam se.	Neodločen.	Strinjam se.	Skupaj
T12: Večina mojih učiteljev v osnovni šoli je med poukom uporabljala SKJ.	f	87	76	176	339
	f %	25,7	22,4	51,9	100
T13: Večina mojih učiteljev v srednji šoli je med poukom uporabljala SKJ.	f	83	58	198	339
	f %	24,5	17,1	58,4	100
T14: Večina profesorjev na fakulteti na predavanjih in vajah uporablja SKJ.	f	39	45	255	339
	f %	11,5	13,3	75,2	100
T15: Učitelji bi morali biti učencem/dijakom/študentom zgled glede rabe SKJ.	f	9	14	316	339
	f %	2,7	4,1	93,2	100

Tabela 3: Ali učitelji uporabljajo SKJ.

Polovica študentov (51,9 %) ocenjuje, da so njihovi učitelji v osnovni šoli med poukom uporabljali SKJ, nekoliko več (58,4 %), da so SKJ uporabljali učitelji v srednji šoli, tri četrtine študentov (75,2 %) pa, da SKJ uporabljajo njihovi profesorji na fakulteti. Skoraj vsi anketiranci (93,2 %) menijo, da bi morali biti učitelji učencem/dijakom/študentom zgled glede rabe SKJ. To se sklada tudi z rezultati o tem, da velika večina študentov (85,5 %) meni, da je raba SKJ pri pouku pomembna.

Nato nas je zanimalo, ali se pri posameznih postavkah pojavljajo razlike glede na smer študija, in sicer med študenti RP in študenti drugih smeri, prav tako bodočih učiteljev, ki pa ne bodo poučevali slovenščine. Statistično pomembne razlike so se pokazale pri naslednjih trditvah (gl. Tabela 4):

- T3: *Slovenščina bi morala biti učni predmet na vseh študijskih smereh, na katerih se izobražujejo bodoči učitelji* ($\alpha = 0,000$);
- T4: *Svoje znanje SKJ želim izpopolnjevati tudi v prihodnje* ($\alpha = 0,000$);
- T5: *Vsi učitelji bi morali pri pouku uporabljati SKJ* ($\alpha = 0,000$);
- T9: *Učitelji bi morali pri pouku uporabljati SKJ večino časa* ($\alpha = 0,001$);
- T11: *Učitelji bi morali učence opozarjati na napake pri rabi SKJ* ($\alpha = 0,000$);
- T15: *Učitelji bi morali biti učencem/dijakom/študentom zgled glede rabe SKJ* ($\alpha = 0,000$).

Študenti RP se bolj kot študenti drugih smeri strinjajo z vsemi navedenimi trditvami. Rezultate povezujemo s tem, da imajo med študijem več obveznih predmetov, povezanih s slovenščino, poleg tega bodo kot bodoči učitelji poučevali tudi slovenščino, zato se bolj zavedajo pomembnosti rabe SKJ pri pouku in tega, da je učitelj učencem zgled tudi v tem oziru. Morda je razlog tudi v tem, da bodo poučevali mlajše otroke, med katerimi se mnogi šele z vstopom v šolo začnejo srečevati s SKJ. Bolj kot študenti drugih smeri se zavedajo, da raba SKJ ni stvar le učiteljev slovenščine, ampak vseh, ki poučujejo. Ta zavest je pri njih močnejša verjetno tudi zato, ker bodo sami poučevali različne predmete, ne le slovenščine.

Trditev		N	M	Std. odklon	t	g	α
T3	RP	222	4,70	0,596	8,761*	126,975	0,000
	drugi	105	3,58	1,246			
T4	RP	222	4,52	0,584	8,636*	144,363	0,000
	drugi	105	3,67	0,927			
T5	RP	222	4,11	0,870	4,507*	172,808	0,000
	drugi	103	3,58	1,024			
T9	RP	220	4,07	0,822	3,503*	183,620	0,001
	drugi	105	3,70	0,932			
T11	RP	220	4,15	0,780	4,606*	167,614	0,000
	drugi	105	3,64	0,992			
T15	RP	222	4,55	0,542	6,625	325	0,000
	drugi	105	4,01	0,925			

Tabela 4: Statistično pomembne razlike glede na smer študija (*vrednost aproksimativnega t-testa, ker pogoj o homogenosti varianc (Levenov test) ni bil izpolnjen).

Zanimalo nas je še, ali se anketirancem zdi raba SKJ pri pouku pomembna in zakaj (ne).¹³

Odgovor	f	f %
Da.	284	85,5
Ne.	13	3,9
Ne vem.	35	10,5
Skupaj	332	100

Tabela 5: Ali se vam zdi raba SKJ pri pouku pomembna.

Večini (85,5 %) se zdi pomembna. Tudi pri tem vprašanju so se pokazale statistično pomembne razlike glede na smer študija ($\chi^2 = 37,202$, $g = 2$, $\alpha = 0,000$). To meni več študentov RP (93,2 %) kot drugih smeri (69,5 %). Razlike povezujemo s predmetnikom na fakultetah, saj imajo študenti RP več obveznih predmetov, povezanih s slovenščino, v okviru katerih sami razvijajo jezikovno zmožnost v SKJ, poleg tega jih izvajalci opozarjajo na pomen rabe SKJ v šoli.

Anketiranci so v svojih utemeljitvah navajali različne razloge, zakaj se jim zdi pomembno, da učitelj in/ali učenci govorijo SKJ. Najpogostejši odgovor (118) je bil, da je učitelj z rabo SKJ učencem zgled in vpliva na njihovo jezikovno zmožnost – tako bodo imeli učenci pri učenju SKJ manj težav. Pogosto (47) so pomembnost rabe SKJ utemeljevali s tem, da znanje te zvrsti vpliva na ohranjanje jezika, spoštovanje jezika in kulture ter krepitev narodne zavesti. Večkrat so omenjali še, da je raba SKJ pomembna zato, da učitelja razumejo vsi učenci (tudi tisti, za katere slovenščina ni prvi jezik), in ker se učenci redko kje drugod srečujejo z njim kot v šoli. Posamezni odgovori (do 10) so bili še, da naj se SKJ pri pouku uporablja, ker:

¹³ Utemeljitev v vprašalniku niso bile ponujene, ampak so jih anketiranci zapisovali sami. Zapis utemeljitve sicer ni bil obvezen.

- učitelj s tem izraža svojo strokovnost in ohranja avtoriteto;
- znanje SKJ omogoča učencem sporazumevanje v vseh okoliščinah;
- ima SKJ povezovalno vlogo;
- je znanje SKJ pomembno za splošno razgledanost, nadaljnje izobraževanje in zaposlitev;
- z znanjem SKJ učenci lažje razumejo snov.

Anketiranci so opozorili na pomembnost upoštevanja jezikovne pravilnosti na splošno. Zdi se jim neprimerno, če učitelj pri učencih preverja in ocenjuje njihovo jezikovno znanje, sam pa dela napake. Prav tako so poudarjali, da je pomembno, da učenci že od 1. razreda dalje spoznavajo SKJ, ker je tako posamezniku kasneje lažje usvajati jezikovna pravila in znanje.

Pri vseh učiteljih, ne glede na predmet poučevanja, je treba krepiti zavedanje, da so učencem zgled – tudi glede rabe SKJ. To je še posebej pomembno za tiste učence, ki se zunaj šole srečujejo pretežno z neknjižnim jezikom, in za tiste, ki jim slovenščina ni prvi jezik, saj so ji ti v domačem okolju manj izpostavljeni (Rot Vrhovec 2019).

Manj je bilo utemeljitev prepričanja, da raba SKJ pri pouku ni pomembna. Najpogosteje so anketiranci omenjali, da je pomembnejše to, kaj povemo, kot to, kako povemo (4); ter da raba SKJ deluje uradno in nečustveno, z narečjem pa učitelj izrazi svojo osebnost (4). Posamezniki so omenili še naslednje:

- učenci lažje razumejo snov, če učitelj uporablja neknjižni pogovorni jezik, narečje ali sleng;
- učenci se počutijo bolj domače, med njimi in učiteljem se razvije pristnejši odnos, če učitelj ne govori v SKJ;
- zanimivejša je, če uporabljamo različna narečja;
- učitelji naj bi govorili v SKJ samo na fakultetah, na katerih so študenti z različnih koncev Slovenije;
- slovenščina izginja in lažje je razumeti angleščino.

Razlogi, ki so jih anketiranci navedli, se pojavljajo tudi v literaturi ali drugih podobnih raziskavah. Tako je že Kunst Gnamuš (1992) izpostavila, da se z rabo SKJ krepi formalni položaj in da se povečuje družbena razdalja med učiteljem in učencem, vendar mora učitelj učencem znati utemeljiti rabo knjižnega jezika. Lažje razumemo nenaklonjenost anketirancev do rabe SKJ pri odnosnem govoru, ne pa tudi pri spoznavnem.

Opozorili bi na prepričanje, da je pomembnejša vsebina kot to, kako učitelj nekaj pove. Vloga učitelja od njega zahteva, da je pozoren na oboje. Kot je omenila že Kunst Gnamuš (1979: 160), bi se morali vsi učitelji zavedati, da »je upoštevanje jezikovne oblike nujna sestavina procesa učenja in poučevanja«, in pri tem ne gre le za pravorečno pravilnost, ki se pogosto enači s SKJ oz. z ustreznim učiteljevim govorom (Kežar 2019: 65). Za govorni razvoj učencev so s svojim zgledom odgovorni vsi učitelji, ne le tisti, ki poučujejo slovenščino (Kunst Gnamuš 1979: 203). Jezik kot sredstvo sporazumevanja pri pouku je enako pomemben kot jezik kot predmet spoznavanja (Kunst Gnamuš 1992). Če je učitelj poleg vsebine pozoren še na obliko, tj. kako nekaj pove, je sporazumevanje med njim in učenci uspešnejše (Kunst Gnamuš 1992).

Tako tisti, ki so naklonjeni rabi SKJ pri pouku, kot tisti, ki ji niso, so dodajali, da je nemogoče, da bi učitelj ves čas govoril v SKJ in da občasna raba narečja ali slengovskih besed popestri jezikovno izražanje. Pomenljivo pa je mnenje dveh anketirancev, in sicer zaskrbljenost enega, da »večina govori knjižni jezik slabše kot kakšen tuji jezik«, ter predlog drugega, da naj »prešaltamo na angleščino«.

5 Sklep

Rezultati raziskave so pokazali, da je večina študentov naklonjena rabi SKJ pri pouku in si tudi želi izpopolnjevati svoje znanje SKJ. S tem, da naj bi pri pouku uporabljali SKJ, se bolj strinjajo študenti RP kot študenti drugih smeri, ki bodo sicer tudi poučevali. Ob tem poudarjamo, da je treba krepiti zavedanje o pomembnosti razvite jezikovne zmožnosti pri vseh učiteljih ne glede na predmet, ki ga poučujejo, saj jezika ne usvajamo samo načrtno, ampak tudi naključno.

Ob raziskavi se je pokazalo, da bi bilo dobro:

- izvesti obsežno znanstveno raziskavo govora učiteljev različnih predmetov po vsej Sloveniji, da bi lahko redefinirali mejo med knjižnim zbornim in knjižnim pogovornim jezikom ter natančneje opredelili značilnosti predvsem slednjega;
- z učiteljevim zgledom, z dejansko rabo, z ustreznimi metodami in z igro z jezikom postopoma odpraviti prepričanje, da je SKJ težek;
- z učiteljevo sproščeno rabo SKJ omiliti občutek družbene razdalje med učiteljem in učencem;
- v družbi krepiti zavedanje, da je jezik povezan z razvijanjem mišljenja in znanja z razumevanjem (Plut Pregelj 2012: 173) ter da ima SKJ predstavitevno in povezovalno vlogo, zato ga ni mogoče opustiti pri pouku;
- soočiti se z dejstvom, da učenci in dijaki neknjižne zvrsti – tako, kot so se uveljavile v medijih – uporabljajo tudi med poukom. Njihova raba ne pomeni nujno »manjše kultiviranosti [ali izobraženosti] posameznika« (Vogel 2017: 19); mogoče je, da posameznik s tem namerno izraža svojo pripadnost določeni mikroskupnosti, odklanja kulturno usvojene/pričakovane vzorce in ponosno izraža svojo osebno jezikovno identiteto (Vogel 2017; Bitenc 2016; Zemljak Jontes 2014), kar je za najstnike značilno;
- v okviru pouka slovenščine spodbujati zavedanje o sobivanju knjižnega in neknjižnega jezika (glede na ustreznost različnim okoliščinam, seveda) v družbi, ne pa poudarjati izključevalnosti ali odklanjanja enega oz. drugega.

Literatura

- BEŠTER TURK, Marja, 2013: Mladi in govorjenje v zbornem jeziku. Andreja Žele (ur.): *Družbena funkcijskost jezika: (vidiki, merila, opredelitve)*. *Obdobja* 32. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 55–62.
- BITENC, Maja, 2009: Jezik za katedrom: pogledi dijakov na narečje oziroma knjižni pogovorni jezik. Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. *Obdobja* 28. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 75–81.
- BITENC, Maja, 2016: *Z jezikom na poti med Idrijskim in Ljubljano*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

- GODEC SORŠAK, Lara, 2019: Pomen povratne informacije bodočim učiteljem o njihovih govornih nastopih. Hotimir Tivadar (ur.): *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest. Obdobja 38*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 465–472.
- JOŽEF, Jasna, 2019: Razvijanje govora v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole. Katarina Podbevšek, Nina Žavbi (ur.): *Govor v pedagoški praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 49–56.
- KEJŽAR, Katarina, 2019: Učim – torej govorim. Katarina Podbevšek, Nina Žavbi (ur.): *Govor v pedagoški praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 65–73.
- KUNST GNAMUŠ, Olga, 1979: *Vloga jezika v spoznavnem razvoju šolskega otroka*. Ljubljana: Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani.
- KUNST GNAMUŠ, Olga, 1992: *Sporazumevanje in spoznavanje jezika*. Ljubljana: DZS.
- PETEK, Tomaž, 2018: Socialne in funkcijske zvrsti v slovenskem jezikoslovju. *Jezikoslovni zapiski XXIV/2*. 55–67.
- PLUT PREGELJ, Leopoldina, 2012: *Poslušanje: Način življenja in vir znanja*. Ljubljana: DZS.
- ROT VRHOVEC, Alenka, 2016: *Sporazumevalna zmožnost v slovenskem jeziku pri otrocih, katerih prvi jezik ni slovenski. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- ROT VRHOVEC, Alenka, 2019: Možnosti za razvijanje govorjenja učencev v 1. in 2. triletju osnovne šole. Katarina Podbevšek, Nina Žavbi (ur.): *Govor v pedagoški praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 57–64.
- SKUBIC, Darija, 2013: Stališča študentov Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani do slovenščine kot učnega jezika. *Revija za elementarno izobraževanje VI/4*. 5–19.
- SKUBIC, Darija, 2016: Slovenščina v vzgoji in izobraževanju v očeh študentk in študentov Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani. Erika Kržišnik, Miran Hladnik (ur.): *Toporišičeva Obdobja*. 513–521.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- UN = *Program Osnovna šola: Slovenščina: Učni načrt (posodobljena izdaja)*, 2018. www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf
- VOGEL, Jerca, 2017: Pojmovanje jezikovne zvrstnosti pri pouku slovenščine v gimnaziji med teorijo in prakso. *Jezik in slovstvo LX/4*. 17–30.
- ZEMPLJAK JONTES, Melita, 2014: Socialne zvrsti kot izhodišče za usvajanje knjižnega jezika pri jezikovnem pouku. *Jazyk – literatura – komunikace III/2*. 97–110.